

ЩОДО ПИТАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

О.О. Бендасюк

доктор економічних наук, доцент

Інститут агроєкології і природокористування НААН (м. Київ, Україна)

e-mail: obendasiuk@gmail.com;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7865-494X>

Д. Сала

доктор філософії в галузі економіки

Науково-технічний університет

Гірничо-металургійна академія імені Станіслава Сташиця (м. Краків, Польща)

e-mail: sala@agh.edu.pl;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1246-2045>

О.М. Ляшенко

доктор економічних наук, професор

Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк, Україна)

e-mail: Liashenko.Oksana@vnu.edu.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5489-815X>

В.М. Онопрієнко

e-mail: vvvovasik4gmail.com

Окреслено необхідність удосконалення інституціональних підходів до соціально-економічного розвитку сільської місцевості, передусім з боку ефективності державного управління щодо сприяння сталому розвитку сільських територій. Зроблено акцент на необхідності формування дієвого інституціонального забезпечення, що відповідатиме сучасним викликам у частині подолання проблем розвитку сільської місцевості, врегульовуватиме соціально-економічні та екологічні аспекти розвитку в період повоєнного відновлення України. З'ясовано, що з метою підвищення ефективності реалізації стратегічних завдань і нормативно-програмних документів у досягненні цілей сталого розвитку сільських територій мають визначатися сільські адміністрації та сільські громади.

Ключові слова: законодавство, стратегія розвитку, соціально-економічний розвиток, ефективність інститутів.

ВСТУП

Забезпечення сталого соціально-економічного й екологічного розвитку сільських територій визначається та регулюється його інституціональним забезпеченням і механізмами функціонування, зокрема ефективністю інститутів, нормативно-правових актів, що стосуються розвитку територій і відповідають стратегічним цілям, пріоритетам державної політики. Напрацювання нових та удосконалення діючих механізмів управління сільськими територіями та його структурами має здійснюватися шляхом формування ефективного інституціонального середовища.

На нашу думку, повоєнне відновлення України потребує вдосконалення інституціонального забезпечення механізму управління розвитком сільських територій, з більш чітким окресленням владних повноважень і

функцій місцевих органів влади, спрямованих на:

- подальше проведення соціально-економічних реформ;
- державну підтримку формування відповідних інститутів і структур;
- дотримання конституційних прав і свобод сільських мешканців, суб'єктів підприємницької діяльності;
- створення повноцінної нормативно-правової бази місцевого самоврядування, діяльності сільських громад;
- інфраструктурний розвиток сільської місцевості.

Мета статті полягає в розробленні науково-теоретичних засад інституціонального забезпечення управління сталим розвитком сільських територій у повоєнний період в Україні, що потребуватиме: формування нових

організаційно-управлінських підходів у частині розвитку територій; удосконалення наявних інструментів їх виконання; зміцнення ролі сільських громад у напрямі розширення владних повноважень і забезпечення достатніми фінансово-кредитними, інвестиційними, матеріально-технічними та управлінськими ресурсами; запровадження ефективних механізмів координації та співпраці між державними, місцевими органами влади, сільськими громадами та бізнесом.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми забезпечення реалізації сталого розвитку сільських територій в Україні досліджувались у працях українських учених: П. Гайдуцького, О. Гудзинського, М. Дубініної, І. Іртищевої, О. Павлова, К. Павлова, О. Павлової, В. Трегобчука, М. Хвесика, О. Шубравської та ін. Питання ринкової трансформації аграрного сектору та його складових розглянуто в роботах Ю. Лопатинського, Ю. Луценко, О. Мороз, В. Месеся-Веселяка, Т. Осташко, П. Саблука, О. Шпикуляка та ін. Вищезгадані науковці у своїх працях приділяли увагу розробленню методологічних і методичних основ для дослідження проблем забезпечення сталого розвитку сільських територій загалом. Водночас проблемам інституціонального забезпечення соціально-економічного розвитку територій приділено недостатню увагу.

Також потребують нових підходів і подальшого вивчення питання щодо формування системи інституціонального забезпечення розвитку сільських територій, які, на нашу думку, повинні базуватися на засадах врахування сучасних реалій і можливостей.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Інформаційну основу досліджень становлять нормативно-правові акти у сфері розвитку та управління соціально-економічним розвитком сільських територій, статистичний та програмний матеріал Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України, матеріали наукових досліджень різних авторів. Для виконання поставлених завдань використовувалися такі методи досліджень: монографічний, аналізу та синтезу, абстрактно-логічний тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Унаслідок військової агресії з боку РФ відбувається процес стрімкого занепаду сільських

територій, падіння обсягів продукції сільського господарства та аграрного виробництва, погіршення стану навколишнього природного середовища, що своєю чергою призводить до зниження рівня якості життя мешканців сільських територій. Вищезазначеному сприяє: застаріла й не завжди ефективна нормативно-правова база; недосконалість інституціонального забезпечення, програм підтримки та розвитку територій; нинішня система кредитування та фінансування сільськогосподарських виробників і сільських територій; несприятливі умови виробництва та життєдіяльності населення; незадовільний екологічний стан; недостатній інфраструктурний розвиток тощо.

Вважаємо, що подолання кризових явищ, вирішення соціально-економічних та екологічних питань сільських територій має стати стратегічною ціллю сучасної державної аграрної політики України, що дозволить забезпечити комплексне вирішення зазначених проблем.

Неефективність і недостатня розвиненість системи інституціонального забезпечення, недосконалість і незавершеність їх законодавчого оформлення суттєво обмежують і гальмують розвиток сільських територій. Тому вирішальною умовою забезпечення подальшого соціально-економічного зростання та повноцінного відновлення сільських територій України є підвищення рівня добробуту їх мешканців, що перебувають у прямій залежності від ефективності системи інституціонального забезпечення виконання намічених цілей сталого розвитку сільських територій, а також розвиненості її інститутів. Призначенням зазначених інститутів є впорядкування суспільних відносин, регулювання виробничо-господарської та природоохоронної діяльності тощо.

На шляху до забезпечення сталого розвитку сільські території як об'єкт стикаються з низкою проблем соціально-економічного, нормативно-правового, інституціонального та екологічного характеру, що потребує комплексного підходу до їх вирішення та інституційного забезпечення з боку державних, регіональних, сільських органів влади, представників бізнесу та громадських організацій.

До чинників, що завдають негативного впливу на розвиток сільських територій, належать: уповільнення темпів розвитку виробничого сектору, відсутність ринків збуту сільськогосподарської продукції; демографічна криза; відсутність ефективної соціальної політики; неузгодженість комплексної політики розвитку територій; нестача кваліфікованих кадрів і недостатній розвиток суспільних інститутів [1, с. 121].

Досягнення сталого соціально-економічного розвитку села вимагає ефективної системи інституціонального забезпечення сільського розвитку, яка враховувала б не лише специфіку окремих територій, проблеми та потреби сільського населення, а й, володіючи необхідним інструментарієм реалізації поставлених завдань, здійснювала б превентивні заходи на недопущення виникнення негативних процесів та явищ.

Сьогодні інституціональне забезпечення розвитку сільських територій в Україні регулюється державними установами, такими як Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, місцевими органами влади. Крім того, неприбуткові організації, міжнародні організації та експертні групи також можуть брати участь у цьому.

Система інституціонального забезпечення управління сталим розвитком сільської території передбачає використання різноманітних нормативно-правових та організаційно-економічних інструментів (бюджетне фінансування, створення та використання позабюджетних фондів, заохочення вітчизняних виробників, підтримка значущих у соціальному аспекті підприємницьких структур тощо).

Крім того, інституціональна система забезпечення управління розвитком територій повинна дотримуватися виконання наступних вимог:

- демократичність у прийнятті рішень;
- спрямованість на досягнення конкретних результатів;
- наявність підсистеми соціально-психологічних мотивацій;
- можливість швидкого адаптування, простота у використанні та орієнтованість на сталий розвиток.

Ефективність інституціонального забезпечення розвитку сільських територій стикаються з низкою перешкод, а саме: недостатнє фінансування, що призводить до нерозвиненості інфраструктури, освіти, медичного обслуговування та інших сфер життя на селі; неефективне управління та відсутність чіткої стратегії розвитку; екологічні проблеми, нераціональне використання природних ресурсів; проблеми міграції та скорочення чисельності сільського населення, демографічна криза.

Система інституціонального забезпечення розвитку сільських територій в Україні представлена: центральним і регіональними органами влади, сільськими, селищними, а також міськими радами з відділами земельних ресурсів, економічного розвитку та планування; ін-

ституціями підтримки бізнесу (банки, асоціації сільських жителів тощо); науковими та науководослідними установами; міжнародними організаціями та програмами фінансово-технічної підтримки розвитку сільських територій.

Варто зауважити, що їй притаманна низка наступних особливостей. Зокрема, значна роль державних інституцій, що забезпечують нормативно-правову основу, фінансову підтримку та стратегічне планування в розвитку сільських територій. Водночас і місцеве самоврядування відіграє важливу роль у забезпеченні розвитку цих територій; державні програми підтримки аграрного сектору економіки, що переважно спрямовані на збільшення виробництва продукції сільського господарства та меншою мірою на підвищення доходів сільських жителів; інфраструктурний розвиток розглядається як ключовий чинник сталого соціально-економічного та екологічного розвитку територій.

Інституціональне забезпечення сталого розвитку сільських територій, підвищення рівня та якості життя мешканців сільських територій потребує комплексного підходу та більш чіткої і прозорої законодавчої бази.

За умов реалізації комплексного підходу здійснюється: систематичний аналіз та оцінка поточного стану територій, а також на їх основі розроблення стратегії з визначенням основних цілей і пріоритетів подальшого розвитку сільських територій; створення установи та механізмів управління, які відповідатимуть за реалізацію визначених заходів; забезпечення необхідного фінансування; постійне проведення моніторингу та оцінки результатів реалізації завдань стратегії розвитку з метою своєчасного реагування та коригування; надання освітніх послуг і розвиток кадрів.

Вітчизняна практика інституціонального забезпечення сталого розвитку сільських територій має певні недоліки, що пов'язані з: недосконалим законодавством, непослідовністю нормативно-правової бази у сфері регулювання та низькою ефективністю програмно-цілевих документів розвитку територій; низькою ефективністю діючих інституцій та інституційною спроможністю сільських громад; нерозвиненістю мережі агенцій регіонального розвитку [2]; недосконалістю механізму проведення екологічного моніторингу та соціально-економічного розвитку; проблемами використання бюджетних коштів тощо. Усе це потребує напрацювання якісно нового, прозорого та уніфікованого законодавства, що передбачає формування законодавчої складової з відповідними інститутами на всіх рівнях державного управління, які врегульовують організаційні, соціальні, еколого-

економічні, правові, суспільно-гуманітарні основи розвитку територіальних економічних систем.

Нормативно-правове забезпечення у сфері інституціонального становлення розвитку сільських територій включає в себе закони, постанови, розпорядження, акти, зміст яких спрямовано на:

- створення та підтримку інституційних механізмів сприяння розвитку сільських районів;
- стимулювання соціально-економічного розвитку сільських територій;
- підтримку аграрного сектору;
- інфраструктурний розвиток і планування населених пунктів;
- підвищення рівня та якості життя мешканців сільської місцевості;
- встановлення правил і вимог щодо охорони навколишнього середовища, збереження природних ресурсів і розвитку екологічно чистих територій;
- регулювання діяльності сільськогосподарських товаровиробників тощо.

“Прийняття” зазначеного мало на меті створити нормативно-правову основу для управління та розвитку сільських територій, сприяти сталому соціально-економічному та екологічному розвитку.

Питання організації та забезпечення розвитку сільських територій, повноважень органів місцевого самоврядування в законодавстві України містять організаційно-правові, фінансово-економічні та інші заходи, реалізація яких переслідує мету забезпечення збалансованого розвитку територіальної економічної системи [3]. Вважаємо, що саме на органи місцевого самоврядування покладено завдання реалізації соціально-економічного розвитку на певній території.

У Законі України “Про місцеве самоврядування” визначено правові та організаційні засади місцевого самоврядування, зокрема управління та інфраструктурний розвиток сільських територій [4].

Проте, незважаючи на змістовну наповненість і чітку окресленість правових засад місцевого самоврядування, окремі науковці [5] вважають, що зазначений правовий документ потребує кардинальних змін відповідно до сучасних умов життєзабезпечення в межах об'єднаних територіальних громад.

Ефективність системи інституціонального забезпечення сталого соціально-економічного розвитку сільських територій залежить від ефективності роботи органів виконавчої влади та її інститутів, що у своїй діяльності орієнтуються на: використання і дотримання закріп-

лених норм, правил та обмежень при досягненні поставлених цілей і завдань; створення організаційних структур господарювання та інфраструктури, сформованих державою, організаціями та суспільством [6].

У зазначеному контексті інституції розглядаються як набір правил, що сформовані формальними та неформальними утвореннями з метою впливу на поведінку учасників ринку, а інститути — як організаційно-правове оформлення система правил і норм [6].

Сутність і відмінності між поняттям “інститут” та “інституції” розкрито в працях представників інституціоналізму, основоположником якого вважають Д. Норта. Так, за Д. Нортом, поняття “інституції” охоплює будь-які види обмежень, створені для скерування людської взаємодії в певному напрямі. На відміну від “інституцій”, призначення “інститутів” полягає в тому, щоб зменшити невизначеність через встановлення постійної структури людської взаємодії, на основі використання інституційних механізмів, встановлених правил гри та установ, що забезпечують їх дотримання. Він вважає, що інститути, такі як правові системи, політичні установи та соціальні норми, відіграють ключову роль у формуванні економічного розвитку та ефективності [7].

Забезпечення умов для сталого розвитку сільських територій і формування умов якісного життєзабезпечення та екологічного середовища проживання потребує розроблення нової державної стратегії розвитку та підтримки сільських територій [8].

На сьогодні державна політика забезпечення сталого сільського розвитку, окреслення стратегічних пріоритетів збалансованого соціально-економічного розвитку сільських територій знайшли відображення в низці прийнятих законодавчих актів. Проте слід відмітити, що значна кількість прийнятих документів залишаються суто декларативними.

У науковій спільноті є думка, що ініціатором ідеї забезпечення сталого розвитку виступили саме сільські території, яких не влаштовує статус постачальників сировини та компенсаційних територій для великих економічних центрів [9]. Водночас інституціональне забезпечення розвитку сільських територій має одночасно здійснюватися як на адміністративно-управлінському, так і на виконавчому рівні на основі узгодження положень та змісту регіональної політики, галузевих і секторальних програм розвитку територій із національною стратегією соціально-економічного розвитку.

На етапі повоєнного відновлення сільських територій головна роль має бути відведена саме інститутам, що спроможні забезпечити сталий

розвиток сільських територій, серед яких мають бути: політико-правові інститути з питань забезпечення прав громадян, громадських організацій та економічних агентів; банки, різноманітні нефінансові інститути (технопарки, агенції регіонального та місцевого розвитку, центри природоохоронної політики та інші організації), діяльність яких спрямована на усунення проблем у розвитку сільських територій; інститути, що пов'язані з функціонуванням, розвитком і збереженням людського потенціалу; спеціалізовані установи, метою яких є вирішення конкретних, специфічних проблем сталого розвитку. Крім того, вони виступають головним засобом задоволення та узгодження різноманітних інтересів суб'єктів господарської діяльності на основі загальноприйнятих норм, що оптимізують вибір обмежених благ, здійснюють їх координацію та регулювання, сприяють оцінці їх діяльності, а також виконують комунікативно-розподільчу функцію.

Ключовими заходами покращення діяльності інститутів влади на сільських територіях мають стати: зміцнення місцевого самоврядування та надання місцевим органам влади більше повноважень і ресурсів для прийняття рішень щодо інфраструктурного розвитку; створення сприятливого середовища для розвитку аграрного сектору, включаючи надання доступних кредитів, субсидій на сільськогосподарські проекти, забезпечення доступу до сучасних технологій і підтримку в галузі навчання та консультування; забезпечення доступу до якісної освіти та медичних послуг, що сприятиме зміцненню людського капіталу та створенню умов розвитку сільських громад; створення умов для активної участі місцевого населення в економічному, суспільно-політичному житті громади.

За інституціонального підходу до практики управління сільськими територіями необхідно зосередити увагу на: формуванні регіонального господарського механізму; раціональному природокористуванні та виконанні природоохоронних заходів, здійсненні рекультивативної земель, озелененні та благоустрої; зменшенні чи уникненні антропогенного впливу на навколишнє середовище; розвитку соціальної інфраструктури, забезпеченні належного медичного обслуговування, створенні системи соціального захисту сільського населення; розвитку ведення органічного сільського господарства.

При напрацюванні нових нормативно-правових актів, програм і стратегій, що стосуються сталого розвитку сільських територій, необхідно окреслити завдання та механізми, спрямовані на забезпечення виконання низки цілей, а саме: створення комфортних умов життєдіяльності,

формування позитивного ставлення до сільської місцевості та сільського способу життя; стимулювання інноваційно-інвестиційної активності в аграрному секторі; створення сприятливих інфраструктурних умов; залучення громадян до реалізації суспільно значущих проектів; вдосконалення системи статистичного спостереження та моніторингу за виконанням завдань, спрямованих на покращення соціально-економічного та екологічного становища територій.

Що ж стосується інституціонального забезпечення основних напрямів національної соціально-економічної політики розвитку сільських територій, необхідним є: здійснення системної модернізації інституційної системи (законодавчих актів із питань регулювання підтримки та розвитку аграрної економіки та сільських територій і заходів щодо забезпечення дотримання правил і норм, встановлених цими актами); забезпечення формування сприятливого інвестиційного клімату та підтримки сільськогосподарських підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність; формування сприятливих умов для збереження та розвитку людського потенціалу; усунення диспропорцій у розвитку сільських територій; удосконалення системи місцевого самоврядування.

Стратегічне планування соціального та еколого-економічного розвитку сільських територій має ґрунтуватися на дотриманні сукупності принципів. Такими принципами є: загальні принципи (нормативно-правові акти управління сільською територією); принцип системності, комплексності та наукової обґрунтованості в здійсненні заходів і застосуванні інструментів впливу та управління; принцип безперервності та гнучкості; принцип рівного доступу до ресурсів; принцип стійкості; принцип багатofункціонального розвитку сільських територій; принцип відтворення природного потенціалу; принцип диверсифікації; принцип соціальної відповідальності.

З метою забезпечення раціонального використання природних ресурсів, стимулювання інновацій у сільському господарстві та створення сприятливих умов для розвитку місцевих спільнот можуть бути прийняті такі закони та програми, що стосуються збереження навколишнього середовища та спрямовані на захист природних екосистем, нормативні акти, що допоможуть запобігти негативному впливу сільського господарства на навколишнє середовище.

Необхідним вбачається розроблення державних програмах і законодавчих актів, що стосуються фінансової підтримки та субсидування сільськогосподарських підприємств, які застосовують інноваційні та екологічні методи

виробництва й стимулювання впровадження та використання екологічно чистих технологій, енергоефективних систем тощо; програм інфраструктурного розвитку сільських територій; правових актів про соціальний захист сільських жителів, які забезпечують доступ до охорони здоров'я, освіти та інших соціальних послуг, сприяють покращенню якості життя та привабливості місцевих громад для молоді та підприємців; програм навчання та підтримки місцевих фермерів.

Крім того, з метою сприяння сталому розвитку сільських територій у повоєнний період необхідно здійснити низку заходів, спрямованих на удосконалення законодавства у сфері розвитку сільських територій та їх інституціонального забезпечення, які повинні містити: стимулювання інвестиційної активності через запровадження податкових пільг чи субсидій; зміни, що стосуються правового регулювання земельних відносин; розроблення механізмів підтримки сільськогосподарських товаровиробників і розвитку та підтримки малих і середніх підприємств; сприяння розвитку інфраструктури сільських територій; впровадження заходів щодо захисту довкілля та підвищення екологічної стійкості сільського господарства; створення механізмів підтримки сільських громад.

Повоєнне відновлення сільських територій має передбачати модернізацію і дієву політику сільського розвитку та окремий фінансовий інструмент її реалізації. Таким інструментом повинен стати Фонд розвитку сільських територій, утворення якого передбачено в прийнятій Національній економічній стратегії до 2030 року [10] та в Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [11], на який покладено завдання: розроблення стратегій місцевого розвитку; сприяння в залученні інвестицій в інфраструктуру сільських громад; заходи з диверсифікації зайнятості тощо.

У прийнятих стратегіях забезпечення сталого розвитку сільських територій прописані заходи щодо стимулювання їх розвитку, покращення інфраструктури, соціальної підтримки та розвитку місцевого підприємництва. Проте, зважаючи на реалії сьогодення, при визначенні стратегічних напрямів, формуванні цілей і завдань забезпечення сталого розвитку сільських територій необхідно здійснити перегляд підходів національної політики, значно розширити повноваження і надати більшу автономність у прийнятті рішень органам місцевого самоврядування.

Сучасна система інституціонального забезпечення розвитку сільських територій — це насамперед процес забезпечення єдності інститутів, які передбачають одночасне засто-

сування державних, фінансово-економічних, нормативно-правових заходів, правил, норм і рішень, що розробляються та спрямовуються адміністративними інститутами на регулювання питань, пов'язаних із розвитком сільських територій. Так, на думку українського вченого О.І. Фурдичка, “саме територіальний пріоритет дозволить краще використовувати особливості місцевої специфіки, людський потенціал регіону, життєву зацікавленість людей, які проживають у регіоні, в оздоровленні умов їх життя” [12].

Подальший сталий розвиток сільських територій передбачає впровадження новітніх управлінських рішень і стратегій із метою збалансування соціальної, економічної та екологічної сфер, що забезпечить соціально-економічне зростання територій, підвищення рівня і якості життя сільських мешканців та раціонального природокористування, де головною умовою виступає наявність системи ефективного менеджменту на місцевому рівні та суспільна підтримка шляхом участі населення у прийнятті рішень і здійсненні контролю за їх виконанням [13].

Отже, до основних напрямів удосконалення системи інституціонального забезпечення в повоєнний період належать: створення та забезпечення ефективної роботи державних і громадських інститутів розвитку; фінансова підтримка державно-приватного партнерства; сприяння розвитку інституційного забезпечення функціонування фінансових ринків; підтримка різних форм підприємницької діяльності на селі, особливо малого підприємництва; державна політика щодо забезпечення захисту прав власності та користування земельними ресурсами.

Заходи щодо удосконалення інституціонального забезпечення розвитку сільських територій на період повоєнного відновлення України вимагають комплексного підходу з урахуванням потреб місцевих громад, спільних зусиль усіх зацікавлених сторін, що дасть змогу досягти сталого розвитку сільських територій. Досягнення цілей сталого розвитку територій включатиме: створення ефективних механізмів, спрямованих на стійке зростання АПК; підвищення рівня та якості життя сільських мешканців; інфраструктурний розвиток села та створення сприятливого інвестиційного клімату; впровадження сучасних технологій; державну підтримку малих і середніх господарств; сприяння в запровадженні органічного виробництва; рекреаційно-туристичний розвиток та інше.

ВИСНОВКИ

З огляду на наявні проблеми в системі інституціонального забезпечення сталого роз-

витку сільських територій головними пріоритетами державної політики мають стати: напруження нових та удосконалення чинних нормативно-правових, законодавчих актів із питань розвитку територій; проведення заходів інфраструктурного забезпечення відновлення сільських територій; підвищення управлінської та функціональної спроможності місцевих органів влади; сприяння розвитку органічного сільського господарства; розроблення та реалізація соціально-економічних, екологічних проєктів на сільських територіях.

Відтак стратегія сталого розвитку сільських територій України як складова національної економічної політики держави потребує напруження нових інституціональних механізмів та інноваційних підходів у питаннях забезпечення сталого розвитку сільських територій і спрямування на максимальне задоволення потреб сільського населення та забезпечення продовольчої та екологічної безпеки країни за умов раціонального використання мінерально-сировинних, природних і людських ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегія і тактика удосконалення політики сталого розвитку України в контексті євроінтеграційних процесів: колект. монографія: у 2-х т. / за заг. ред. к. е. н., професора Л.О. Коваленко. Ніжин: Орхідея, 2015. 340 с.
2. Васильців Т.Г., Бойко В.В. Напрями покращення інституційного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій західних регіонів України. URL: http://lv.niss.gov.ua/public/File/1/AZ_Bouko_Vasiltiv_traven_2015.pdf (дата звернення: 03.01.2024).
3. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. URL: <http://interfax.com.ua/news/political/248850.html> (дата звернення: 28.12.2023).
4. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.01.2024).
5. Смельянов В.М., Шульга А.А. Нормативно-правове забезпечення реформування місцевого самоврядування та об'єднання територіальних громад в Україні. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Серія: Державне управління.* 2017. Вип. 278. Т. 290. С. 48–58.
6. Колеснікова Г.В. Інституційне забезпечення розвитку фінансово-інвестиційної інфраструктури промислового регіону. *Управління економікою: теорія та практика.* 2013. С. 149–170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Уе_2013_2013_13 (дата звернення: 12.02.2024).
7. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки К.: Основи, 2000. 198 с.
8. Гуророва О.О., Гуроров О.І. Особливості, проблеми та напрями удосконалення управління сільськими територіями. *Вісник ХНАУ. Серія "Економічні науки".* 2017. № 3. С. 27–37.
9. Об инициативе SARD. URL: <http://www.fao.org/sard/en/init/2224/index.html> (дата звернення: 01.03.2024).
10. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 р.: Постанова КМУ № 179 від 03 березня 2021 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення: 11.02.2024).
11. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки: Постанова КМУ № 695 від 5 серпня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 07.03.2024).
12. Фурдичко О.І. Сталый розвиток сільських територій на засадах екологобезпечного агропромислового виробництва. *Вісник аграрної науки.* 2010. № 9. С. 5–8.
13. Цілі сталого розвитку 2016–2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsilirozvytku-tysiacholitia/tsili-stalohorozvytku> (дата звернення: 28.01.2024).

REGARDING THE ISSUE OF INSTITUTIONAL ENSURING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

Bendasiuk O.

Doctor of Economics, Associate Professor
Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS (Kyiv, Ukraine)
e-mail: obendasiuk@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7865-494X>

Sala D.

Ph.D. in Economic Sciences
Faculty of Management of
AGH University of Science and Technology (Krakow, Poland)
e-mail: sala@agh.edu.pl;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1246-2045>

Liashenko O.

Doctor of Economics, Professor
Lesya Ukrainka Volyn National University (Lutsk, Ukraine)
e-mail: Liashenko.Oksana@vnu.edu.ua;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5489-815X>

Onopriienko V.

e-mail: vovovasik4gmail.com

The need to improve institutional approaches to the socio-economic development of rural areas is outlined, primarily from the side of the effectiveness of state administration in promoting the sustainable development of rural areas. Emphasis is placed on the need to form effective institutional support that will meet modern challenges in overcoming the problems of rural development, regulate the socio-economic and ecological aspects of development in the period of post-war reconstruction of Ukraine. It was found that in order to increase the effectiveness of the implementation of strategic tasks and regulatory and programmatic documents in achieving the goals of sustainable development of rural areas, they should be determined by rural administrations and rural communities.

Keywords: legislation, development strategy, socio-economic development, country territories, effectiveness of institutions.

REFERENCES

1. Kovalenko, L.O. (Eds.). (2015). *Stratehiia i taktyka udoskonalennia polityky staloho rozvytku Ukrainy v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv: kolekt. monohrafiia: u 2-kh t.* [Strategy and tactics for improving the policy of Ukraine's ongoing development in the context of European integration processes: collection. monograph: 2 volumes]. Nizhyn: Orkhidaia [in Ukrainian].
2. Vasylytsiv, T.H., Boiko, V.V. (2015). *Napriamy pokrashchennia instytutsiinoho zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku silskykh terytorii zakhidnykh rehioniv Ukrainy* [Directions for improving institutional support for socio-economic development of rural areas of the western regions of Ukraine]. URL: http://lv.niss.gov.ua/public/File/1/AZ_Boyko_Vasyltsiv_traven_2015.pdf [in Ukrainian].
3. *Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 r. № 156-VIII* [On the principles of state regional policy: Law of Ukraine dated February 5, 2015 under No. 156-VIII]. (2015). URL: <http://interfax.com.ua/news/political/248850.htm>; *On stimulating the development of regions: Law of Ukraine dated September 8, 2005 No. 2850-IV.* URL: <http://interfax.com.ua/news/political/248850.html> [in Ukrainian].
4. *Pro mistseve samovriaduvannia: Zakon Ukrainy vid 21 travnia 1997 r. № 280/97-VR* [About local self-government: Law of Ukraine dated May 21, 1997. No. 280/97-VR]. (1997). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
5. Yemelianov, V.M., Shulha, A.A. (2017). *Normatyvno-pravove zabezpechennia reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta obiednannia terytorialnykh hromad v Ukraini* [Regulatory and legal security for the reform of municipal self-government and unification of territorial communities in Ukraine]. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnogo universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia". Seriia: Derzhavne upravlinnia – Sciences of the Black Sea State University named after Peter Mohyla, complex "Kyiv-Mohyla Academy". Series: State control*, 278, 290, 48–58 [in Ukrainian].
6. Koliesnikova, H.V. (2013). *Instytutsiine zabezpechennia rozvytku finansovo-investytsiinoinfrastruktury promyslovoho rehionu* [Institutional support for the development of financial and investment infrastructure in the industrial region]. *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka – Economic management: theory and practice*, 149–170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ue_2013_2013_13 [in Ukrainian].
7. Nort, D. *Instytutsii, instytutsiina zmina ta funktsionuvannia ekonomiky* [Institutions, institutional change and economic development]. (2000). Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
8. Hutorova, O.O., & Hutorov, O.I. (2017). *Osoblyvosti, problemy ta napriamy udoskonalennia upravlinnia silskymy terytoriiamy* [Particularities, problems and direct improvement of management of rural areas]. *Visnyk KhNAU. Seriia "Ekonomichni nauky" – Herald of KhNAU. Series "Economic Sciences"*, 3, 27–37 [in Ukrainian].
9. *Ob initsiative SARD* [About the SARD initiative]. URL: <http://www.fao.org/sard/en/init/2224/index.html> [in Russian].
10. *Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ekonomichnoi stratehii na period do 2030 r.*: Postanova KMU № 179 vid 03 bereznia 2021 r. [On the approval of the National Economic Strategy for the period until 2030: CMU Resolution No. 179 of March 3, 2021]. (2021). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-natsionalnoyi-eko-a179> [in Ukrainian].
11. *Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky*: Postanova KMU № 695 vid 5 serpnia 2020 r. [On the approval of the State Regional Development Strategy for 2021–2027: CMU Resolution No. 695 of August 5, 2020]. (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
12. Furdychko, O.I. (2010). *Sustainable development of rural areas on the basis of ecologically safe agro-industrial production* [Stalyi rozvytok silskykh terytorii na zasadakh ekolohobezpechnoho ahropromyslu].

mysloвого vyrobnytstva]. *Visnyk ahrarnoi nauky — Herald of Agrarian Science*, 9, 5–8 [in Ukrainian].

13. Tsili staloho rozvytku 2016–2030 [Sustainable development goals 2016–2030]. URL: <http://www.un.org.ua/tsilirozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Бендасюк Олег Олександрович, доктор економічних наук, доцент, заступник завідувача відділу економіки природокористування в агросфері, Інститут агроєкології та природокористування НААН України (вул. Метрологічна, 12, м. Київ, Україна, 03143; e-mail: obendasiuk@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7865-494X>)

Даріуш Сала, доктор філософії в галузі економіки, факультет менеджменту, Науково-технічний університет, Гірничо-металургійна академія імені Станіслава Сташиця (м. Краків, Польща; e-mail: sala@agh.edu.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1246-2045>)

Ляшенко Оксана Миколаївна, доктор економічних наук, професор, Волинський національний університет імені Лесі Українки (вул. Винниченка, 28, м. Луцьк, Україна, 43021; e-mail: Liashenko.Oksana@vnu.edu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5489-815X>)

Онопрієнко Володимир Миколайович, e-mail: vvvovasik4gmail.com

Новини

Новини

Новини • Новини • Новини

Учені намагаються знайти спосіб зупинити глобальне потепління. Нове дослідження, опубліковане в журналі *Nature Microbiology*, показало, що в цій боротьбі може допомогти поширений тип водоростей. Команда біологів з Китаю, Великої Британії та Португалії, яка вивчала водорості підкласу *Pelagorhysae*, помітила у них здатність виробляти речовину під назвою диметилсульфоніопропіонат (ДМСП). Її активно виділяють морські мікроорганізми для захисту від різких стрибків солоності води, її температури і тиску. Тепер з'ясувалося, що водорості також здатні його виробляти. ДМСП є джерелом газу диметилсульфід (ДМС) — саме він створює характерний “запах моря”. Під час потрапляння цього газу в атмосферу продукти його окислення сприяють формуванню хмар, а ті, своєю чергою, відбивають частину сонячних променів назад у космос, тим самим захищаючи планету від додаткового нагрівання.